

Sprawozdanie z Seminarium „Critical pedagogy of peace”

Poznań, 11-27 listopada 2016 roku

W dniach 11-27 listopada 2016 roku odbyło się na Wydziale Studiów Edukacyjnych sześć spotkań z Profesorem Harveyem Svi Shapiro z University of North Carolina at Greensboro ze Stanów Zjednoczonych. Tematem przewodnim została problematyka szeroko rozumianego pokoju z perspektywy pedagogiki krytycznej. Inicjatorem była Pani Prodziekan ds. studiów doktoranckich i współpracy międzynarodowej prof. dr hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik. Wykłady skierowano przede wszystkim do słuchaczy Studium Doktoranckiego prowadzonego na WSE UAM. Dydaktyczny walor spotkań stanowiła możliwość nawiązania twórczego kontaktu doktorantów ze światową nauką i jej tendencjami. Głównym celem badawczym, jaki podjęto w ramach seminarium, było znalezienie i zrozumienie strukturalnych źródeł przemocy na świecie, na wybranych przypadkach i studiach.

Pani Dziekan Gromkowska-Melosik na pierwszym spotkaniu zaprezentowała sylwetkę Gościa. Profesor Svi Shapiro jest światowej sławy badaczem społecznych i krytycznych podstaw edukacji międzynarodowej. Będąc absolwentem University of London, University of Pennsylvania i Boston University, swoje badania opiera nie tylko na głębokich analizach teoretycznych, ale również na praktycznych i porównawczych badaniach kulturowych w takich krajach, jak: Izrael, Wielka Brytania, Rosja, Brazylia i RPA. Jest autorem i redaktorem ponad 11 książek oraz 70 artykułów w czasopismach całego świata. Jego książka *Educating Youth for a World Beyond Violence: A Pedagogy for Peace* (New York 2010), czyli: *Wychować młodzież w świecie wolnym od przemocy: pedagogika dla pokoju* była głównym punktem odniesienia do dyskusji na seminarium.

Każde spotkanie trwało półtorej godziny i obejmowało dyskusję nad różnymi rozdziałami wyżej wymienionej pracy. Wszyscy uczestnicy przedstawili swoją sylwetkę i zainteresowania badawcze. Wiązało się to ze stanowiskiem profesora, że podstawowym prawem komunikacji jest poznanie imienia swoje-

go rozmówcy. Prowadzący podkreślał, że jest ono ważne, gdyż się z nim identyfikujemy (sam profesor zmienił swoje imię na pasujące do jego pochodzenia). Nieznajomość imienia rozmówcy jest już pewnym rodzajem przemocy, gdyż objawia się to lekceważeniem i brakiem zainteresowania drugą stroną. Natomiast, pomaga ono w poznaniu jego historii i utrzymaniu szacunku do rozmówcy.

Spotkania miały charakter twórczych dyskusji moderowanych przez prof. Shapiro. Była to próba zastosowania metody Autora, polegająca na przekształceniu świadomości edukacyjnej i obywatelskiej. Uczestnicy na podstawie przeczytanych rozdziałów odnosili się do własnych spostrzeżeń i obserwacji z życia codziennego, a także do swojego obszaru badawczego. Każdy uczestnik budował swoją definicję przemocy, a dyskusja była o tyle ciekawa, że brały w niej udział osoby, które na gruncie prywatnym i zawodowym miały do czynienia z różnie pojmowanym zjawiskiem przemocy i odnosiły się do tych doświadczeń.

Przemoc ma różne oblicza i wymiary. Jednym z często poruszanych wątków była przemoc wobec osób pochodzenia żydowskiego. Omawiano trudne przykłady z historii XX wieku i historii najnowszej, takie jak: kwestia Holocaustu, czyli masowego mordu Żydów w czasie II Wojny Światowej, czy sprawa współczesnego konfliktu izraelsko-palestyńskiego. Odnoszono się do koncepcji „banalności zła” Hannah Arendt, przekładając jej myśl filozoficzną na kategorie edukacyjne. Strach przed przemocą nie dotyczy tylko ofiar i uciekinierów, ale może także przenieść się na następne pokolenia, gdzie jako przykład na zajęciach wymieniony został głęboko zakorzeniony od wielu pokoleń lęk przed wygnaniem z „ziemi obiecanej” współczesnego narodu izraelskiego.

Innym poruszonym podczas spotkań problemem była rola nauczyciela w kształtowaniu postaw służących pokojowi i tolerancji. Odnosiliśmy się do swoich pierwszych doświadczeń pedagogicznych, ale też do własnych wcześniejszych etapów edukacji. Ważnym elementem w dyskusji była rola konkurencyjności w nauce i życiu codziennym. Zauważono, że konkurencyjność może niszczyć kreatywność i spowodować skupienie się na rankingach, na podstawie których dokonuje się oceny. Może to prowadzić do takiej sytuacji, w której niektórzy uczniowie wiedząc, że nigdy nie dogonią „tych na górze”, rezygnują ze swojego rozwoju, gdyż niezależnie od włożonego wysiłku zawsze będą „tymi gorszymi”. W obecnym systemie edukacji nie patrzy się na poszczególne zdolności po to żeby je pielęgnować i rozwijać, ale ocenia się całokształt na tle innych. Pojawiały się również inne, polemiczne głosy, że konkurencyjność mobilizuje również do pracy, aby być tym lepszym i wcale nie jest ona sama w sobie zła.

Mówiliśmy również o przemocy edukacyjnej, która przejawia się w nierównym dostępie do nauki: brak możliwości w jej uczestnictwie w krajach mniej rozwiniętych oraz niedostosowaniu do specjalnych potrzeb edukacyjnych dla osób z różnymi niepełnosprawnościami. Miłym aspektem było uczestnictwo

osoby z głębokim niedosłuchem, która z pomocą asystenta językowego mogła aktywnie brać udział w zajęciach. Był to ważny aspekt w przeciwdziałaniu wykluczeniu edukacyjnemu. Pokazało to, że przy odpowiednich środkach możliwe jest wsparcie osób, które na co dzień są wykluczone ze świata słyszących i dzięki temu mogą w nim aktywnie uczestniczyć.

Jedno ze spotkań poprowadziła również Pani Profesor Sherry Shapiro (małżonka prof. Svi Shapiro), z Uniwersytetu North Carolina w USA. Przedstawiła problem związany z przemocą wobec kobiet i pokazała, że może mieć ona różne oblicza. Należą do nich: niższe zarobki na tych samych stanowiskach co mężczyźni, negowanie ich pozycji, nierówność w gratyfikacjach w różnych dziedzinach sportu, a także uprzedmiotowienie ich ciał i wykorzystywanie do kampanii reklamowych. Dyskutowaliśmy również o tym, że kobiety obok kariery zawodowej jednocześnie realizują się jako matki i żony, a swój czas muszą poświęcić równolegle na obydwie aspekty życia.

Reasumując, spotkania i dyskusje z zagranicznymi Gośćmi stały się dla uczestników asumptem do wieloaspektowych i kreatywnych konkluzji. Jak podsumował, w duchu pedagogiki krytycznej, w jednej z wypowiedzi sam Profesor: nie ma złych pytań i odpowiedzi, a każda opinia jest ważna dla pełniejszego zrozumienia problemu, gdyż jest tyle prawd, ile spojrzeń na dany temat.